

Ráðgeving innan Føroya Felag móti Krabbamein:

Onkran at tosa við

Hóast fleiri fólk doyggja av hjarta- og kørsjúkum, so er krabbamein enn tann sjúkan, sum flest fólk eru bangin fyri.

— Viðvíkjandi bróstkrabba, so hevur sjúkan tað við sær, at kvinnur kenna tað, sum hava tær mist ein part av sær sjálvum.

— Hygg bert at lýsingartilfarinum í bløðum. Hvussu ofta verða bróstini ikki tikin fram í ljós.nála, sum mynd fyri kvinnuna?

— Hetta sigur Súsanna Johannesen, sjúkrasystir og ráðgevi í Føroya Felag móti Krabbamein.

Felagið hevur nú fingið skrivstovu á Hoyvíksvegi 22, og Sosialurin hevur havt eitt prát við Súsanna Johannesen, um hennara arbeiði innan felagið.

Hvørjar uppgávur hevur tú sum ráðgevandi í felagnum?

— Eg havi ikki beinleiðis nakrar reglur at ganga eftir, men endamálið við hesum arbeiði er, at verða teimum til hjálp og stuðul, sum hava fingið skurðviðgerð — eitt nú í bróst ella hava fingið lagt tarmin fram (colostomi) — Hóast vit ikki hava nakrar skrásetingar fyri colostomi sjúklingar, so vita vit, at umleið 60 sjúklingar eru í Føroyum.

— Nógva teirra hava fingið skurðviðgerð fyri nógvum árum síðan, og tí vilja vit fegin í samband við slíkar sjúklingar, tí so nógva nýtt tilfar er komið seinna árin, sum kunnu lætta um hjá tí einstaka í gerandisdegnum.

Viðvíkjandi teimum sjúklingum sum fáa lagt tarmin fram er at siga, at sjálvandi duga sjúkrasystirnar á deildini at passa hesar sjúklingar, sjálvit um vit ikki hava serdeildir á hesum øki.

Eg fái tó at vita tá ein sjúklingur fær lagt tarmin fram, og komi so á deildina meðan hann er innlagdur.

Tað ræður sjálvandi um hjá okkum, at fyrireika sjúkling og familju so væl sum gjørligt áðrenn heimferðina.

Tey læra at skifta posa og í heila tíkið passa colostomiina sjálvi.

Heimasjúkrasystir

taka so um endan tá sjúk-

lingurin kemur heim.

Tað hevur týðning bæði fyri sjúkling og meg at vit kennast áðrenn viðkomandi verður útskrivaður. Sambandið okkara millum verður betri.

— Tað er soleiðis við colostomi sjúklingum, at teir mangan kenna seg illa og ikki tora at fara millum fólk, tí tey halda seg vera til ampa fyri medmenniskju síni.

— Tað er ikki neyðugt, at fólk skulu hava slíkar trupulleikar, tí tað í dag er møgulegt at fáa ymiskt tilfar, sum fullkomiliga tekur burtur ótryggleikan og trupulleikar, sum standast av colostomi.

— Eg vil tí fegin í hesum sambandi heita á fólk, sum hava brúk fyri at fáa upplýsing og leiðbeining um nýtt tilfar, sum kann fáast, sigur Súsanna Johannesen, sum hevur samband við stovnar uttanlands, ið senda tilfar, so hvørt sum nýtt kemur fram.

Hvørja hjálp kanst tú veita sjúklingum, sum hava fingið skurðviðgerð í bróstið.

— Tað er so ymiskt, hvussu sjúklingar taka tað, tá teir koma í slíka støðu. Tað er fullkomiliga upp til tí einstøku, hvørja hjálp hon hevur fyri neyðini. — Summar hava brúk fyri at tosa um tað, aðrar vilja hava upplýsing um, hvussu tær skulu fírhalda seg. — Min uppgáva er at verða teimum til hjálp og tá er oftast lættari at byrja við praktiskum spurningum. — Tá kvinnur hava fingið skurðviðgerð, fái eg boð um tað á Landssjúkrahúsinum. Eg kann t.d. geva teimum eina fyribils protesu, sum kann nýtast, meðan ein liggur á sjúkráhusinum.

Tá kvinnan kemur heimaftur, skal hon hava nýggja protesu og serligan brósthaldara. Vit kunnu avtala eina tíð, so eg kann fara við henni í handlin Sírí, sum selur hesar lutir. Í dag er tað lætt at fáa avgreitt slík ørindi. Áður noyddust vit at bileggja í Danmark, og ofta passaðu protesurnar ikki serliga væl. Biðitiðin var eisini long.

— Tí er hugsandi, at kvinnur, sum hava fingið

Súsanna Johannesen, ráðgevi: — Fólk í kreppustøðu hava brúk fyri at tosa um tað, sum er hent teimum. Fåa tey ikki møguleika til tess, verður kanska torført at koma sær viðari

skurðviðgerð fyri árum síðan, ganga við vánaligum protesum. Hesar kvinnur kunnu eisini venda sær til mín, so vit møguliga kunnu finna fram til protesu, sum er meira nútíðarhóskandi.

— Hetta eru tey praktisku tingini, men annar partur er eisini sálárliga støðan hjá kvinnum, sum hava fingið bróstið tikið.

Sálárliga er tað ein stór broyting. — einamest tí slík viðgerð sigur, at kvinnan hevur havt krabbamein. — Hóast læknar og sjúkrasystir royna at stuðla sjúklingin, so nógva sum gjørligt, so er tað frameftir torført hjá øðrum at tosa um sjúkuna. Vit eru øll ótrygg við støðuna, og hóast kvinnan veit, hvat bagir, so hava vit mangan ilt við at tosa beinleiðis um tað.

— Seinastu 20 árin hava verið gjørdar kannningar um læran um sjúkuna í kreppustøðu.

Á Sjúkrasystiraskúlanum er læran um kreppustøðu í dag ein partur í útbúgvingini, tí tað er prógvad, at menniskju koma í slíka støðu, tá eitt hvørt ógvísligt verður teimum fyri.

— Tað er líka mikið um

kanningar hava verið gjørdar í USA ella Svøríki ella aðra staðni, so visir sama mynstur seg. — Fólk bera seg eins at. Tey hava brúk fyri at tosa um tað, sum er hent teimum, og fáa loyst upp fyri tí, sum plagar tey í huganum. Um tey ikki fáa høvi til tess, verður kanska torført at koma sær viðari.

Føroya Felag móti Krabbamein hevur eisini sett tvær kvinnur, undir hjálpararbeiðnum, sum kallast: »At liva sum aður«. Tað eru tær báðar

Gunnvør Bærentsen í Havn og Palma Joensen á Skála. Tær hava báðar verið fyri at missa bróstið og vilja sjálvboðnar átaka sær at fara út til kvinnur í somu støðu, sum tær hava verið. — Høvdur ein kvinna brúk fyri at tosa við hesar báðar, so skulu tær venda sær til mín, og eg sendi boðini viðari, sigur Súsanna Johannesen og leggur afturat: — Slíkar samrøður kunnu fáa ómetaiga stóran týðning fyri kvinnum, júst tí at Gunnvør Bærentsen og Palma Joensen sjálvar

hava kent tað á egna kropp. Tær kenna trupulleikarnar, sum standast og kunnu siga sjúklingunum meira um tað, sum tær av egnu royndum hava funnið fram til. Umleið 11 kvinnur fáa árliga skurðviðgerð fyri krabbamein í brósti.

Súsanna Johannesen er at hitta á telefon 14276, mánadag, mikudag og friggjadag frá 17.00-18.00.

Dagny

Kvinna søkist

Søkt verður eftir kvinnu at átaka sær arbeiði í handlinum SÍRÍ, sum selur vørur innan sjúkrarøkt.

Kvinnur, sum hava arbeitt innan Heilsuverkið, hava fyrirmin.

Nærri upplýsingar kunnu fáast, við at ringja til:

P/F SÍRÍ

Telf. 16610

J. C. Svabosgøta 17

3800 Tórshavn